

Het Pascha vroeger tot nu

Verhandeling door

Beatrijs Celis

Het Pascha vroeger tot nu

Het verslag over de instelling van het Pascha vindt men in het Boek Exodus hoofdstuk 12:1-51. Nisan is de eerste maand van het jaar volgens de Joodse kalender. Pascha is een Hebreeuws woord en betekent het “voorbijgaan”, het “overslaan”.

De zich in Egyptische slavernij bevindende Israëlieten kregen de volgende instructies van Jahwe betreffende de maatregelen, die Hij genomen had, om Zijn volk weg te leiden uit Egypte (deze uittocht wordt gedateerd rond 1250 – 1230 v.Chr.):

Op 10 nisan moest elk gezin een lam uitkiezen. Het moest een mannelijk, eenjarig lam zijn zonder enig gebrek.

Hier verwijs ik naar de eerste brief van Petrus 1:19: daar zegt hij dat wij verlost kunnen worden door het kostbare bloed van Jezus Christus, het Lam zonder enige vlek of gebrek.

Op 14 nisan – dit correspondeert ongeveer met begin april van onze kalender – moest de hele gemeenschap van Israëlieten de lammeren slachten in de avondschemering. Vervolgens moesten ze een beetje van het bloed uitstrijken op de deurposten en de dwarsbalk boven de deur van alle huizen waar 's nachts het lam gegeten moest worden, en wel met ongezuurd brood. Ongezuurd betekent dat er bij het bakken geen zuurdesem verwerkt werd in het deeg. Op 14 nisan moesten de Israëlieten ook alle zuurdeeg uit hun huizen verwijderen.

In de nacht van 14 op 15 nisan trok Jahwe of Zijn engel – in sommige vertalingen de “Vernietiger”, dit is in het Hebreeuws “Abaddon” – door Egypte en sloeg daarbij alle eerstgeborenen van de Egyptenaren, zowel bij mens als dier. Daarbij ging Hij voorbij de huizen van de Israëlieten, die gekenmerkt waren met het bloed aan de deurposten.

In 12:12 lezen we dat God niet alleen alle eerstgeborenen van Egypte sloeg, maar tevens “alle goden van Egypte”.

Op die manier spaarde Jahwe de huizen en de gezinnen van Zijn volk, en effende Hij de weg naar hun bevrijding.

14 Nisan kan gezien worden als een voorbereidingsdag, tijdens dewelke alle zuurdeeg uit de huizen verwijderd moest worden, dit met het oog op de viering van het feest van de ongezuurde broden. Dit is een zeven dagen durend feest van 15 tot 21 nisan. In die periode mocht er alleen ongezuurd brood gegeten worden. Het is een herdenkingsfeest om de herinnering aan de bevrijding uit Egypte én van de heidense religieuze denkbeelden en praktijken levendig te houden. Deze gebeurtenis moest blijvend herdacht worden, jaarlijks op 15 nisan (zie 12:24).

Over dat zuurdeeg en dat gezuurde brood past hier nog een woordje uitleg:

In het boek Leviticus, een belangrijk wetboek dat de door Mozes van God ontvangen wetsbepalingen bevat, lezen we in 2:11:

“Gij moogt geen enkel graanoffer aan Jahwe aanbieden waarin zuurdeeg verwerkt is.”

Zuurdeeg heeft ook als symbool een doorgaans kwalijke reputatie in de Bijbel.

Het staat voor verderf en verdorvenheid, voor slechtheid, boosaardigheid, zonde. Dit lezen we in 1 Korinthiërs 5:8. Vandaar, aldus Paulus in deze brief, mocht men het Pascha niet vieren met gezuurd brood.

In Mattheüs 16:6 doet Jezus een zeer ophefmakende uitspraak:

“Wees op uw hoede voor het zuurdeeg van de Farizeeën en Sadduceeën.”

Jezus waarschuwt hier voor de verderfelijke invloed van deze geestelijke leiders, die geen enkele gelegenheid voorbij lieten gaan om te proberen Jezus tot struikelen te brengen.

Tevergeefs!

De Bijbel biedt geen duidelijke, concrete aanwijzingen over mogelijke beïnvloeding van Egyptische religieuze denkbeelden en praktijken op Gods volk in die tijd. Wel is het zo, dat vóór het optreden van de profeet Mozes kennelijk geen geestelijke leiders aanwezig waren, en aangezien het verblijf aldaar langdurig was (naar verluidt 430 jaar), kon deze verderfelijke invloed van het “zuurdeeg” wel degelijk de geestesgesteldheid van Gods volk als het ware “besmet” hebben.

Sommigen hebben wellicht moeite om in de symboliek van het zuurdeeg in brood bederf, verdorvenheid, slechtheid of zonde te zien. Maar het wordt nu één keer zo omschreven in de hoger aangehaalde tekstverwijzing naar 1 Korinthiërs 5:8. Ook Jezus gebruikt het symbool in zijn weinig vleierige verwijzing naar de Joodse geestelijke leiders (zie hoger, Mattheüs 16:6).

De bevrijding uit Egypte vond plaats nadat Jahwe de tiende plaag op Egypte losgelaten had, namelijk de eerder beschreven doding van alle eerstgeborenen. Maar al deze plagen waren tevens wonderwerken van God, waarmee Hij zowel ten overstaan van de Egyptenaren als van Zijn eigen volk wilde aantonen dat Hij de enige ware God was, want Hij bezat en bezit nog steeds de macht en de kracht om deze wonderen te verrichten, waartoe geen enkele andere god in staat is.

God heeft Zijn volk wel bevrijd uit de slavernij van Egypte, dit wil zeggen Hij heeft ze weggeleid uit dat land, maar ze werden niet verlost van het symbolische “zuurdeeg” van Egypte.

Zoals we weten, trokken ze na hun bevrijding onder leiding van de profeet Mozes de woestijn in, op weg naar het Beloofde Land. Maar onderweg begon het “zuurdeeg” reeds volop te gisten. Neem bijvoorbeeld de vervaardiging en aanbidding van het “gouden kalf”. Waar haalden zij in hemelsnaam het idee vandaan om zoiets te gaan doen? Het antwoord ligt voor de hand: uit Egypte.

In Exodus hoofdstuk 32 vindt men een uitvoerig verslag van de aanbidding van het gouden kalf. Het motief was: Mozes bleef naar hun smaak iets te lang weg op de top van de berg Sinaï, waar hij de Stenen Tafelen, met daarop gegrift de tekst van de Goddelijke Grondwet, van Jahwe ontving. Toen hij zag waar het volk zich mee inliet, werd hij zo woedend dat hij de tafelen stuk smiet en het beeld zelf in het vuur (zie 32:19).

En dit is nog maar het begin van een heel lang parcours van falen van het “uitverkoren volk” wat betreft het zuiver en intact houden van de aanbidding van hun enige ware God. En van het onvermogen om te vermijden van er “zuurdeeg” aan toe te voegen. Dit betekent in concreto elementen die overgenomen werden van vreemde religies, waardoor het door Jahwe zo

verafschuwde religieuze syncretisme ontstond.

Ook de hele Israëlitische monarchie faalde jammerlijk. Op een paar uitzonderingen na, deden de meeste koningen voortdurend allerlei zaken die Jahwe mishaagden, omdat ze indruisten tegen Zijn geboden, wetten en voorschriften. Sommigen van hen gingen zelfs zo ver om – in navolging van buitenlandse religieuze praktijken – offers te brengen waarbij ze kinderen door een vuur lieten gaan! Het einde van het liedje was dat Jahwe het koningschap ophief en Israël uiteindelijk een Perzische provincie werd (circa 2de helft 6de eeuw v.Chr.).

Maar Zijn volk bleef wel bestaan: hoewel de overgrote meerderheid uitgeroeid werd door oorlog, hongersnood en pestilentie, kon een kleine minderheid al door God gered worden omdat ze Hem trouw bleven. De grote meerderheid had immers Gods geboden, wetten en bevelen grootschalig met de voeten getreden. Degenen die gered werden, noemde men de “overgeblevenen” van Godsgetrouwe volgelingen.

Dit falen van de monarchie was zeker in belangrijke mate te wijten aan “verspreiding van het zuurdeeg”, wat in dit geval niet alleen het overnemen van religieuze, maar ook van politieke denkbelden en praktijken uit het buitenland inhield. Dit wordt herhaaldelijk geïllustreerd door de gedrevenheid van menig Israëlitische koning om bondgenoten te zoeken in de strijd tegen één of andere vijand. Dit ondanks Gods instructies dat ze hun vertrouwen op Hem moesten stellen en zeker niet op die bondgenoot. Het eind van het liedje was telkens weer dat deze laatste inderdaad helemaal niet te vertrouwen was.

En dan komt Jezus Christus. In die tijd was Israël een Romeinse provincie geworden. Jezus' komst wordt aangekondigd door de profeet Johannes de Doper, en wel met de volgende woorden: “Zie! Het Lam Gods, dat de zonde van de wereld wegneemt!” (Johannes 1:29).

Ter gelegenheid van het Paschafeest en het nuttigen van de Paschamaaltijd kwam Jezus bijeen met zijn apostelen. Ik wijs erop dat Jezus en zijn apostelen Joden waren en om die reden elk jaar op 14 nisan het Pascha vierden.

In Lukas 22:19-20 lezen we:

“Jezus nam een brood. Na een dankgebed brak hij het en gaf het aan hen met de woorden:

‘Dit is (of: betekent) mijn lichaam, dat voor u gegeven zal worden.

Blijf dit doen om mij te gedenken.’

Daarna nam hij de beker met wijn en zei:

‘Deze beker betekent het Nieuwe Verbond dat bekrachtigd wordt met mijn bloed,

dat voor u vergoten zal worden.’”

Opmerking: Het Oude Verbond werd gesloten tussen God en Mozes op de berg Sinaï. Dat verbond werd destijds bekrachtigd met dierlijk bloed. Het Oude Verbond werd verbroken door de hardnekkige ontrouw van het Joodse volk en zijn leiders. Noteer dat het niet Jahwe was, die dit verbond verbrak!

In het evangelie van Mattheüs 26:28 wordt er in verband met Jezus' bloed nog aan toegevoegd dat “mijn bloed vergoten zal worden om zonden te vergeven”.

Vergelijk dit met het oude Pascha: dank zij het bloed van lammeren aan de deuren kon God aan de deuren voorbijgaan, en Zijn volk aldus sparen en bevrijden uit slavernij.

Vanaf het bloedoffer van het Lam Jezus Christus is bevrijding van zonde mogelijk door het bloed van het Lam.

Het brood staat hier symbool voor Jezus' lichaam dat gegeven of opgeofferd zal worden om mensen te redden.

In 1 Korintheërs 5:8 zegt Paulus (neem er nota van dat Paulus leefde nadat de offerdood van Jezus al had plaatsgevonden) dat het brood waarmee het Pascha gevierd wordt, ongezuurd, dit wil zeggen zuiver moet zijn, gereinigd en geheiligd door de waarheid.

Welnu, Jezus bezat een volmaakt lichaam. Het staat buiten kijf dat “het brood”, dat dus Jezus' lichaam symboliseert, “ongezuurd” was, dit wil zeggen dat zijn lichaam zuiver en rein was. Zijn volmaakte lichaam bezat geen enkel gebrek of vlek, zoals de lammeren die door de Israëlieten in Egypte geslacht moesten worden (zie Exodus 12:5).

Een onvolmaakte mens – zoals wij allemaal – had dit offer nooit kunnen en mogen brengen. Maar uiteraard is niet alleen het lichaam, maar de hele persoon van Jezus Christus “gereinigd en geheiligd door de Waarheid.”

Maar er is ook het bloedoffer dat “voor velen vergoten zal worden om zonde te vergeven”.

In het oude Egypte was er destijds geen middel voorzien voor Gods volk om zonde te vergeven. Het is pas later, in de door Mozes van God ontvangen wetten, dat er voorschriften ten behoeve van het Joodse volk beschreven worden om door middel van dierlijke bloedoffers vergeving te krijgen. Maar de zondige toestand van de mensen wordt daardoor niet opgeheven, zodat deze offers regelmatig herhaald moesten worden omdat de mensen voortdurend fouten bleven maken en overtredingen begingen (in de brief van Paulus aan de Hebreeënen, hoofdstukken 8, 9 en 10 wordt deze kwestie uitvoerig uitgelegd).

In de oudheid had God deze weg tot verlossing van zonde, namelijk door middel van het bloed van Jezus Christus, nog niet ter beschikking gesteld. Er moest immers nog een lange weg afgelegd worden vóór de komst van de Messias.

Destijds werden de Israëlieten weliswaar bevrijd van de slavernij in Egypte, maar niet van de zonde, vervat in de betekenis van het symbool “zuurdeeg”.

Ook thans kunnen wij enkel verlost worden van zonde als wij Jezus' bloedoffer aanvaarden en gedenken. Want hoewel wij nog altijd onvolmaakt zijn en vele overtredingen begaan, kunnen wij vergeving krijgen, en wel dank zij dit bloedoffer.

Omdat er zeker en vast velen zijn die dit niet aanvaarden en geen geloof hebben, is het al even zeker dat velen behept zijn en blijven met de zondigheid, slechtheid en verderfelijke van het “zuurdeeg”. Zij kunnen immers, wegens hun ongeloof in Jezus' kostbare bloedoffer, geen vergeving krijgen! Althans niet voor God.

Als christenen moeten wij niet langer de bevrijding uit het oude Egypte gedenken, maar wel de weg tot verlossing van zonde – dit is het loskoopoffer van Jezus Christus – en tevens van vals religieus gedachtegoed, waarvoor het “zuurdeeg” ook symbool staat.

Hier nodig ik u uit om even stil te staan bij de volgende tekst uit Johannes: Apokalyps 5:9-10: In een visioen ziet Johannes hoe de verheerlijkte Jezus het waard bevonden wordt om een belangrijke, verzegelde boekrol te ontvangen en de zeven zegels ervan te verbreken.

Een stem in de hemel zegt tot Jezus:

“Gij zijt het waard want gij zijt geslacht als een lam (zie ook vers 6) en met uw bloed hebt gij mensen voor God gekocht uit alle volkeren. Gij hebt ze gemaakt tot een koninkrijk en priesters voor onze God, en zij zullen als koningen over de aarde regeren.”

Terug inpikkend op Mattheüs 16:6, waar Jezus zegt dat men op zijn hoede moet zijn voor het “zuurdeeg” van de religieuze leiders, heb ik eens nagedacht hoe deze uitspraak toepasselijk kan zijn op Jezus’ arrestatie en berechting én op de huidige tijd en actualiteit.

Bij zijn arrestatie sprak Jezus de bende, die hem overmeesterd had, als volgt toe (zie Mattheüs 26:55-56): “‘Als tegen een rover zijt ge uitgetrokken met zwaarden en knuppels om mij gevangen te nemen. Dagelijks zat ik in de tempel om u te onderwijzen, maar toen hebt gij mij niet gegrepen. Maar dit alles is gebeurd, opdat de Schriften van de profeten in vervulling zouden gaan.’”

Later liet de landvoogd Pilatus het volk kiezen voor de vrijlating van een gevangene. Dit was gebruikelijk bij elk feest. In dit geval kon men kiezen tussen de zware misdadiger Barabbas en Jezus. Het volk koos resoluut vóór Barabbas en eiste de kruisiging van Jezus (zie Mattheüs 27:15-26).

Waarschijnlijk had Pilatus, die geloofde in Jezus’ rechtschapenheid, nooit verwacht dat het zó zou aflopen.

Nochtans, dit volk, diezelfde meute, had eerder tal van wonderwerken van Jezus gezien, ja, als ooggetuigen, vaak uit de eerste hand! En hoe vaak waren zij Jezus in dichte drommen gevolgd om te luisteren naar zijn onderwijs. En toch eisten zij nu de doodstraf tegen hem!

Hoe komt dat eigenlijk?

Het antwoord ligt voor de hand: door het “zuurdeeg” van de geestelijke leiders. Zij hadden het volk opgehitst tegen Jezus.

En dat betekende zijn dood. Of toch ook weer niet?

Neem er nota van dat Jezus eigenlijk niet door de Romeinse overheid ter dood veroordeeld werd, maar wel door de Joden, de Joodse geestelijkheid. Zij waren echter niet gemachtigd om een doodvonnis uit te voeren, dat kon enkel door de Romeinse autoriteiten. Maar het was wel op instigatie van de Joden (zie Johannes 18:31).

Zo zien we dat het “zuurdeeg” van de Joodse religieuze leiders er zelfs in geslaagd was de Romeinse autoriteiten tegen Jezus op te hitsen! De Romeinen vreesden Joodse opstanden, die er inderdaad kwamen, wat uiteindelijk leidde tot de definitieve verwoesting van de tempel door de Romeinen in 70 n.Chr..

Het kan verhelderend zijn hier even stil te staan bij de motieven die deze religieuze leiders hadden om Jezus uit de weg te ruimen. Die motieven waren tweeledig:

Enerzijds was er het argument van de godslastering: Jezus moest volgens de Joodse wetten sterven omdat hij beweerd had Gods zoon te zijn (zie Johannes 19:7). Maar de Romeinse autoriteiten vonden dit argument niet doorslaggevend voor een doodvonnis, daar het een twistpunt was binnen de Joodse religie.

Anderzijds was er het argument van de majesteitschennis: de Joden zetten Pilatus onder druk om Jezus te berechten en niet vrij te laten, want in zo'n geval zou Pilatus te kennen geven dat hij "geen vriend van de keizer was". Jezus had immers gezegd dat hij weliswaar een koning was, maar dat zijn koningschap niet van deze wereld was (cfr. Lukas 18:36-37, en 19:12). Het motief van majesteitschennis is een politiek motief, dat wél insloeg bij de Romeinse overheid.

De Joodse leiders waren eigenlijk erg teleurgesteld in Jezus, omdat zij een messias verwachtten die wel politiek geëngageerd moest zijn. Hij moest de Joden immers bevrijden van het Romeinse juk (zie Lukas 24:21). Als Jezus in Mattheüs 16:6 het heeft over "het zuurdeeg van de Farizeeën", moeten we wel vaststellen dat deze geestelijke leiders ook een politieke agenda hadden en dat het "zuurdeeg" dus ook door politieke machthebbers verspreid kan worden.

Wat nu de toepasselijkheid betreft van Mattheüs 16:6 op de huidige tijd en actualiteit:

Het is een feit dat religieuze leiders thans niet bijzonder veel macht meer hebben, althans in Europa. Het algemene klimaat van atheïsme en agnosticisme speelt daar zeker een rol in. De politieke leiders daarentegen hebben wel macht en kunnen het "zuurdeeg" verspreiden, waarbij ze gretig gebruik maken van de doorgaans naar hun pijpen dansende media.

Want waarvoor staat dat "zuurdeeg" alweer? Eerder hebben we in 1 Korinthiërs 5:7-8 gelezen dat het staat voor bederf, dus verderf, slechtheid, boosaardigheid, goddeloosheid.

Dat zijn vrij algemene omschrijvingen. Wij zouden het ietwat concreter kunnen maken door er aan toe te voegen: wetteloosheid, rechtsverkrachting, corruptie, hypocrisie. Het zijn immers allemaal eigenschappen die onder de algemene noemer kwaad – slechtheid vallen. Het zijn hoe dan ook allemaal zaken waar Mijn God zeker en vast een afschuw van heeft.

Als ik hier de handel en wandel en vooral het mondwerk van een vooraanstaande dame, niet alleen van de Europese Unie, maar van Europa tout court, zorgvuldig analyseer, dan moet ik wel tot de volgende conclusies komen:

Om te beginnen: deze zuster-overste komt om de haverklap in beeld met haar hoofd omringd door een sterrenkrans als een onvervalst aureool. Het pseudoreligieuze karakter van deze inscène-setting is zo overduidelijk, dat het eigenlijk niemand kan ontgaan. En men moet dit niet afdoen als een onschuldig grapje. Sinds de psychoanalytici "de gebroeders Freud en Jung" is het allang geweten hoe een soort beïnvloeding, waaraan grote massa's mensen continu, gedurende jaren herhaaldelijk blootgesteld worden, wel degelijk effect heeft op het bewustzijn en de oordeelsvorming van mensen.

Deze topvrouw en haar medezusters en dito broeders verspreiden inderdaad al maanden, om niet te zeggen jaren lang dit "zuurdeeg" onder de bevolkingen. Kijk maar naar de onaflatende stroom van berichten over deze oorlog, waarmee de burgers dagelijks om de oren geslagen worden. Inhoudelijk zijn deze berichten niets anders dan duizenden variaties op altijd dezelfde deuntjes die gezongen worden. De woordkramerij staat vaak bol van onverholen oorlogsretoriek, van haat, een eindeloze stroom van haat.

Is er eigenlijk onder al die leiders nog wel iemand die in alle oprechtheid, zonder enige hypocrisie en zonder een zweem van eigenbelang, met heel zijn of haar hart, met heel zijn verstand en met al zijn krachten vrede wil??

Eerlijk gezegd: ik geloof het niet. Of, toch wel, er zijn er misschien wel een paar, maar die zijn niet machtig genoeg, of ze worden door de anderen aan de kant geschoven, om niet te zeggen “gedemoniseerd”.

Ik begrijp het niet: hoe kan men een land, dat met zware corruptiezaken te maken heeft, eigenlijk nog financieel steunen? Want daar waar veel geld is, loert corruptie om de hoek. En het staat buiten kijf: jaren lang heeft het regime daar al bakken vol geld geïnd.

Ondertussen doen de vrienden van dat land alsof er geen vuiltje aan de lucht is...

Hoe komt het toch dat mijn land en buurlanden dat ene andere land zo buitensporig financieel moeten steunen, terwijl in de recente geschiedenis zoveel andere landen in oorlog het met zoveel minder moesten stellen?

Is dat omdat de vijand toevallig die ene verdomde demon is?

Heb uw vijand lief! zei Christus ooit.

Helaas vielen vele woorden van hem bij vele mensen in dovemansoren. En dat is nog steeds zo...

Ik weet wel, lieve lezer, dit alles behoort tot de sfeer van de eindtijd. En dat onze Grootste Vriend in de hemel weldra een eind zal maken aan al deze slechtheid en rotzooi.

Ik besluit hier met de profetische woorden van Jezus in het evangelie van Lukas 21:25-28:

“Op aarde zullen de volkeren doodsbang zijn en geen uitweg meer zien, radeloos zijn, omwille van het gebulder van de onstuimige en woeste zee.

De mensen zullen bezwijken van angst en spanning om wat er over de bewoonde aarde komt, want de hemelse krachten zullen geschokt en dooreengeschud worden (de hemel staat hier voor leidinggevende krachten).

Als al deze dingen beginnen te gebeuren, richt u dan rechtop en hef het hoofd op, want uw bevrijding is nabij.”

Het is van belang om kritisch te zijn en te blijven, en om waakzaam te zijn en te blijven.

“Alleen dode vissen drijven mee met de stroom.”

(zie Wolfgang Hübner, auteur bij het Duitse alternatieve nieuwsmedium PI-News)